

УКРАЇНСЬКА МУЗИКА В ЕМІГРАЦІЇ (КІНЕЦЬ ХХ- ПОЧАТОК ХХІ СТОЛІТТЯ)

Новосадова Світлана Артемівна

Старший викладач кафедри мистецької освіти
Житомирський державний університет
імені Івана Франка

Українська музика в еміграції — важливий засіб збереження національної ідентичності, культурної пам'яті та популяризації української культури у світі. Вона об'єднувала емігрантів, допомагала пристосовуватися до нових умов та водночас зберігати зв'язок з Батьківщиною.

Політичні й економічні труднощі, що змушували українців покидати рідні землі, посилили потребу у збереженні культурної спадщини. Еміграція відкривала нові можливості для інтернаціоналізації українського мистецтва. У сучасних умовах нових хвиль еміграції музика залишається символом єдності та стійкості українців за кордоном. Діяльність діаспори — мистецькі центри, хори, школи, фестивалі — сприяла збереженню й розвитку української музики.

Вивчення цього феномену допомагає зрозуміти процеси культурної адаптації та роль митців у формуванні позитивного іміджу України у світі.

Політичні, економічні кризи та жорстка політична репресія в умовах тоталітарного режиму сприяли масовій еміграції українських митців. Багато українських музикантів, змушених залишити рідну землю через відсутність підтримки та матеріальні труднощі, шукали притулку у Західній Європі та Америці. Цей процес дав поштовх до формування активної музичної діаспори, яка здобула популярність у різних країнах. [1].

Перша хвиля розпочалася під час Першої світової війни та революційних подій, коли українські музиканти шукали стабільності та безпеки в європейських містах. В цей час діаспорні громади створювали хорові колективи, музичні школи та об'єднання, завдяки яким зберігалися національні традиції.

Друга хвиля охоплювала період Другої світової війни та повоєнної еміграції. Тут культурне життя набуло особливої динаміки — у таборах для біженців діяли оркестри, театральні трупи і хорові ансамблі, що сприяло активному збереженню та розвитку української музичної спадщини.

Українські музиканти, адаптуючись до нових умов, шукали шляхи синтезу традиційної музики з сучасними європейськими течіями. Така взаємодія сприяла не тільки збереженню національної ідентичності, але й зміцненню позицій українського музичного мистецтва на міжнародній арені. Формування транснаціональних мереж через гастрольну діяльність, обмін нотними матеріалами та записами сприяло тому, що українська музика завоювала визнання як у межах діаспори, так і в світі. [1].

Українські композитори, які працювали у закордонних умовах, стали справжніми посередниками між традиційною національною музикою та

сучасними європейськими музичними течіями. Завдяки своїй творчості вони не лише зберегли національну спадщину, але й створили нові музичні форми, що стали містком між різними культурами.

У міжвоєнний період українські митці, працюючи у вигнанні, активно інтегрували духовні, вокальні та камерні жанри, що дозволило українській музиці здобути власну унікальність. Зокрема, Євсей Мандичевський у своїх духовних творах обробляв старовинні церковні мелодії, адаптуючи їх до західноєвропейських стандартів, що сприяло збереженню репертуару українського хорового співу. Подібну роль у розвитку національної музики зіграв і Олександр Кошиць, який після еміграції до США та Канади активно займався популяризацією української музики за кордоном, зокрема через обробки народних пісень, що здобули світове визнання.

Сучасні композиційні техніки, які впроваджувалися зарубіжними композиторами, створили умови для експериментів із традиційними мотивами. Так, представники камерної музики, наприклад, Мар'ян Кузан у Франції, поєднували сучасні композиційні підходи з українськими мелодіями, що сприяло розширенню жанрової палітри та появі нових музичних стилів. Це дозволило не лише зберегти, а й переосмислити національну спадщину, інтегруючи її в контекст західної музичної традиції. [2].

У 1920-х роках Відень став одним із ключових центрів української еміграції, який своєю багатого музичною традицією сприяв не лише збереженню, а й розвитку національної ідентичності за кордоном.

Відень славився своїм історико-культурним середовищем, де українські музиканти знайшли підтримку у місцевих інституціях та визнання серед широкої аудиторії. Тут творили та навчалися українські митці, організовуючи численні концерти, академії та вистави. Студентське об'єднання «Січ» стало платформою для популяризації української музики, що сприяло інтеграції українського мистецтва у західний культурний контекст.

У Відні активно працювали як піаністи, так і композитори. Наприклад, Володимир Божейко та Любоко Колесса не лише відзначалися високим рівнем майстерності, але й внесли свій внесок у популяризацію української музики, виступаючи як з українським, так і з європейським репертуаром. Окрім сольних виступів, їхні концерти стали каталізатором культурного обміну, сприяючи тому, що українські музичні традиції знаходили своє місце у великій музиці Європи.

Також варто зазначити роль Віденської консерваторії, яка відкривала нові перспективи для молодих виконавців та композиторів, сприяючи професійному зростанню українських музикантів у нових умовах. Організаційна діяльність еміграційних інституцій, зокрема Української республіканської капели під керівництвом Олександра Кошиць, дозволила українській культурі виступити як міст між традиціями та сучасністю, сприяючи розвитку інтернаціонального діалогу [3].

Еміграція українців стала потужним чинником збереження національної музичної спадщини. За кордоном українські музиканти та діаспорські спільноти

активно долучалися до збереження автентичного репертуару та його адаптації до нових культурних умов.

Українська народна музика в еміграції спочатку орієнтувалася на збереження традицій через регулярні концерти, фестивалі та записи народних пісень. Видатний скрипаль Павло Гуменюк, наприклад, записав понад 200 платівок із піснями «Заручини», «Хрестини» та «Гаївки», зберігаючи автентичність українського фольклору та представляючи його широкій аудиторії. Водночас, музика набувала нових рис—традиційні мотиви поєднувалися з джазовими, кантрі та естрадними елементами, що дозволяло інтегрувати українську пісню в глобальні музичні тенденції [3].

Хорові колективи, такі як Українська республіканська капела, стали центрами збереження культурної спадщини. Вони допомагали передавати знання та традиції між поколіннями, сприяючи інтеграції української культури у багатонаціональні суспільства через участь у фестивалях та спеціальних заходах, що сприяло міжкультурному діалогу [3].

Українська музика в еміграції здобула нове життя завдяки талановитим виконавцям. Квітка Цісик стала символом української діаспори, поєднавши народні пісні з сучасними аранжуваннями. Її альбоми «Пісні з України» та «Два кольори» принесли міжнародне визнання та популяризували українську пісню за межами Батьківщини. Соломія Крушельницька популяризувала українську культуру на світових оперних сценах, не забуваючи про виконання народних пісень, що підкреслювало її глибоке етнічне коріння.

Павло Гуменюк через свої записи не лише зберігав фольклор, а й створював оригінальні інтерпретації весільних обрядів, що ставали мостом між минулим і сучасністю. Біллі Еванс – видатний джазовий піаніст українського походження, чий експериментальні підходи до музики стали символом синтезу традиційної спадщини та сучасних музичних форм [4].

Українська діаспора в Північній Америці традиційно використовує музику для збереження національної культури та підтримки зв'язків із рідною спадщиною. Після Другої світової війни хвиля еміграції принесла до діаспори освічену інтелігенцію, яка сприяла професіоналізації музичного мистецтва. Як аматорські гуртки, так і професійні інституції, наприклад Український музичний інститут Америки, стали осередками розвитку талановитих виконавців і композиторів [5].

Музиканти діаспори вдало поєднували традиційний український фольклор із сучасними музичними жанрами, інтегруючи народні мотиви, хорові традиції та гру на національних інструментах – бандурі, цимбалах і сопілці. Такий синтез дозволив не лише зберегти автентичність спадщини, а й зробити її доступною для міжнародної аудиторії, сприяючи міжкультурному діалогу.

Спільні концерти, фестивалі та освітні програми, які включали участь як молодих талантів, так і ветеранів мистецтва, стали платформою для взаєморозуміння між різними етнічними групами. Українські хорові колективи та інструментальні ансамблі, виступаючи на міжнародних сценах, поширювали

знання про багатство української культури, забезпечуючи її інтеграцію у глобальний культурний простір.

Таким чином, музика виступає потужним інструментом збереження ідентичності та засобом культурного обміну, підтримуючи традиції та сприяючи розвитку сучасних форм мистецтва в українській діаспорі Північної Америки[4,5].

Українська музика стала потужним засобом збереження національної ідентичності та культурної спадщини. В умовах еміграції, спричиненої численними політичними та соціальними викликами, українські митці адаптували свою творчість, поєднуючи традиційний фольклор із сучасними музичними формами. Музика виступила не тільки засобом єднання українських громад за кордоном, але й інструментом культурної дипломатії, сприяючи позитивному іміджу України у світі. Завдяки активній діяльності українських діячів, музична творчість здобула міжнародне визнання. Організація хорових колективів, музичних шкіл і фестивалів стала основою для передачі національних традицій наступним поколінням, що, в сукупності з сучасними тенденціями популяризації через цифрові технології, забезпечує інтеграцію української культури у світовий мистецький простір. Таким чином, музика не лише зберігає етнічну спадщину, але й сприяє міжкультурному діалогу та соціальному згуртуванню української діаспори.

Список літератури

1. Мартиненко О. Відень як «музична столиця» української міжвоєнної еміграції : URL: <http://journals.lnma.lviv.ua/index.php/ukrmuzyka/article/view/289/2791>
2. Денисенко Т. Українська діаспора в країнах Північної Америки: історія формування і сучасність : URL: <http://lib.ndu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/2505/1/%D0%94%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%BC%D0%B0%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf>
3. Дутчак В. Специфіка збереження національної ідентичності українських біженців засобами культури та мистецтва: історичний досвід XX століття та сучасні реалії : URL: <https://kurdishstudies.net/menu-script/index.php/KS/article/view/1563/1127..>
4. Тригуб П. М., Мерфі Н. Українська діаспора в США: збереження традицій національної культури (історіографія проблеми). : URL: <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/naukpraci/history/2007/74-61-23.pdf>.
5. Чайка В. В. Розвиток музичної культури української діаспори країн Північної Америки другої половини XX–початку XXI століть : URL: <https://elib.nakkkim.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3440/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20%D0%92.%D0%92.%20%D0%A7%D0%B0%D0%B9%D0%BA%D0%B8.pdf>.